

Regelink
Ecologie & Landschap

Actualisatie natuuronderzoek

Rosarium, Doorn, gemeente Utrechtse Heuvelrug

In het kader van de Flora- en faunawet en de Ecologische hoofdstructuur

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	M.W. van den Hoorn
In opdracht van	Gemeente Utrechtse Heuvelrug
Naam opdrachtgever	J. Seraus
Rapportnummer	RA11189-01
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	25 oktober 2011
Aantal pagina's	43
Collegiale toets	J.R. Regelink
Wijze van citeren	Hoorn, M.W. van den, 2011. Actualisatie natuuronderzoek Rosarium, Doorn, gemeente Utrechtse Heuvelrug. In het kader van de Flora- en faunawet en de Ecologische hoofdstructuur. Rapport RA11189-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus en Samenwerkingsverband Ecologie

Inhoudsopgave

1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doel	7
1.3 Leeswijzer	7
2 Flora- en faunawet	9
3 Ecologische Hoofdstructuur	13
4 Werkwijze	15
5 Omschrijving plangebied	17
5.1 Ligging	17
5.2 Omschrijving	17
5.3 Ecotopen en structuren	18
6 Resultaten	19
6.1 Paddestoelen	19
6.2 Korstmossen	19
6.3 Mossen	19
6.4 Kranswieren	19
6.5 Vaatplanten	19
6.6 Platwormen	20
6.7 Weekdieren	20
6.8 Insecten	20
6.9 Vissen en amfibieën	20
6.10 reptielen	21
6.11 Vogels	21
6.12 Zoogdieren	21
7 Ingreep	25
8 Toetsing aan de Flora- en faunawet	27
8.1 Vaatplanten, ongewervelden, vissen, amfibieën en reptielen	27
8.2 Vogels	27
8.3 Zoogdieren	27
9 'Nee. tenzij-toets' EHS	29
10 Conclusies en aanbevelingen	31
10.1 Samenvatting	31
11 Literatuur	33
11.1 Geraadpleegde literatuur	33
11.2 Geraadpleegde websites	33

Bijlage 1 Foto-impressie plangebied	35
Bijlage 2 Jaarrond beschermde vogels	39
Bijlage 3 Aangetroffen vaatplanten	41
Bijlage 4 Weersituatie vleermuisinventarisaties	43

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Gemeente Utrechtse Heuvelrug gaat het bestemmingsplan voor het binnen haar grenzen liggende plangebied Rosarium Doorn wijzigen. Na de wijziging van het bestemmingsplan worden de aanwezige gebouwen gesloopt en vervangen door een nieuw gebouw.

Hiervoor dient het in 2004 door Van den Bijtel Ecologisch Onderzoek uitgevoerde natuuronderzoek (Van den Bijtel, 2004) geactualiseerd te worden. De gemeente heeft Regelink Ecologie en Landschap gevraagd deze actualisatie uit te voeren.

Omdat het plangebied deel uitmaakt van de Ecologische Hoofdstructuur wordt er ook een 'Nee, tenzij-toets' uitgevoerd.

1.2 Doel

Door middel van deze actualisatie worden de volgende vragen beantwoord:

- Is op grond van de huidige aanwezige ecotopen te verwachten dat de aanwezige natuurwaarden, zoals beschreven in Van den Bijtel (2004) veranderd zijn?
- Welke, middels de Flora- en faunawet beschermde flora en fauna komen (potentieel) voor in het plangebied?
- Welke negatieve effecten kunnen de (potentieel) aanwezige flora en fauna ondervinden van de ingreep?
- Houdt, gelet op de mogelijke negatieve effecten, het uitvoeren van de ingreep een overtreding van de Flora- en faunawet in?
- Houdt de voorgenomen ingreep een aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de Ecologische Hoofdstructuur in?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 en 3 worden de toetsingskaders, de Flora- en faunawet, en de Ecologische Hoofdstructuur nader toegelicht. In hoofdstuk 4 worden werkwijze en inspanning beschreven, terwijl in hoofdstuk 5 een beschrijving van het plangebied volgt. In hoofdstuk 6 worden de resultaten van de flora- en faunainventarisatie gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 7 omschreven. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de (potentiële) flora en fauna en getoetst aan de Flora- en faunawet (hoofdstuk 8) en de EHS (hoofdstuk 9). In hoofdstuk 10 zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen. Tevens is een korte literatuurlijst opgenomen (hoofdstuk 11). De rapportage wordt afgesloten met enkele bijlagen.

2 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dieren en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepaling welke relevant zijn voor de onderhavige toetsing:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)

Op 23 februari 2005 is de “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Er dient een ontheffing te worden aangevraagd wanneer de werkzaamheden niet onder een van deze categorieën vallen en er een (te verwachten) negatief effect op de soorten uit Tabel 1 is. Deze aanvraag wordt door het bevoegd gezag onderworpen aan een lichte toets. Daarbij wordt getoetst of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

De soorten zoals opgenomen in Tabel 2 zijn strenger beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij Tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt, net als voor de soorten van Tabel 1 geldt, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën geldt niet zonder meer een vrijstelling. Alleen bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichtig. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een van de volgende door de Habitatrichtlijn erkende belangen:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- bescherming van flora en fauna;
- openbare veiligheid.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV (nu EL&I) een nieuw

beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet (bijlage 2). Het betreft dan vogels die:

- het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/of verblijfplaatsen;
- erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde locaties terug. De voorwaarden waaraan de nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaak slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;
- jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen moet altijd een omgevingscheck uitgevoerd worden. Een deskundige dient dan te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Gedragscodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten op Tabel 2 en Tabel 3 geven. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Bij onderhavige activiteit is de gedragscode van Bouwend Nederland (ARCADIS, 2006) het meest toepasselijk.

Voor meer informatie over de toepassing van de Flora- en faunawet in relatie tot gedragscodes: zie Ministerie van EL&I (2010).

3 Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een aaneengesloten netwerk van gebieden met hoofdfunctie natuur dat in 1988 in een planologische kernbeslissing globaal door het Rijk werd begrensd. Provincies hebben als taak aan dit rijksbeleid uitvoering te geven. Door Provinciale Staten is de EHS later nauwkeuriger begrensd.

Ingrepen binnen de EHS

Binnen de EHS geldt het 'nee, tenzij'-principe. Gemeentelijke bestemmingsplannen moeten passen binnen het provinciaal beleid. Voor de Ecologische Hoofdstructuur betekent dit dat nieuwe projecten worden getoetst volgens het 'nee, tenzij'-regime.

Een project dat de natuur 'significant' (te veel) aantast, mag niet worden toegestaan in het bestemmingsplan (Nee), tenzij:

- het een groot openbaar belang dient;
- er geen alternatieven zijn buiten de betreffende natuur.

Iedereen met plannen voor een project in of nabij de EHS is daarom verplicht te onderzoeken of er sprake is van significante aantasting. In de Uitwerking Ruimtelijk Beleid Verblijfsrecreatie binnen de EHS (vastgesteld op 17 april 2007) zijn door Gedeputeerde Staten van de Provincie Utrecht vier hoofdaspecten aangewezen die bepalen welke waarden en kenmerken binnen de EHS als wezenlijk moeten worden aangemerkt:

- de aanwezigheid van zones met bijzondere ecologische kwaliteit (bijzondere samenhang abiotische en biotische kenmerken, goed ontwikkelde systemen zoals waardevolle oude boskernen);
- gebieden die bepalend zijn voor de aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS;
- de aanwezigheid van bijzondere soorten (soorten beschermd middels Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet en soorten uit de categorieën 'bedreigd', 'ernstig bedreigd' of 'op het punt van verdwijnen' van de Rode en/of Oranje Lijsten);
- de aanwezigheid van essentiële verbindingen (bijvoorbeeld foerageer- en migratieroutes).

Er is al sprake van een significante aantasting van de EHS als een van deze vier hoofdaspecten significant wordt aangetast.

4 Werkwijze

De volgende werkwijze is gevolgd:

1. Op 12 juni en 18 augustus 2011 werd plangebied Rosarium, Doorn, gemeente Utrechtse Heuvelrug, door M.W. van den Hoorn overdag bezocht. Daarbij zijn de in het plangebied aanwezige ruimtelijke structuren, ecotopen, en flora en fauna geïnterviewd. Tijdens het veldbezoek zijn de volgende instrumenten gebruikt:

- verrekijker;
- zaklamp;
- fotocamera.

2. Door middel van een bureauonderzoek is gekeken welke beschermde flora en fauna in de ruime omgeving van het plangebied recentelijk zijn waargenomen. Daarbij is gebruik gemaakt van recente onderzoeksrapporten en de websites waarneming.nl en telmee.nl.
3. Om het plangebied te inventariseren op de aanwezigheid van vleermuizen is het plangebied op 14 juni, 6 juli, 20 augustus en 7 september bezocht. Op 14 juni is het plangebied gedurende vier uur rond zonsondergang geïnterviewd, op 6 juli gedurende vier uur rond zonsopgang. Op 20 augustus en 7 september zijn de bezoeken tussen één uur na zonsondergang en één uur voor zonsopkomst uitgevoerd. In deze laatstgenoemde perioden is minimaal twee uur geïnterviewd. Een overzicht van de weersomstandigheden tijdens de inventarisaties is opgenomen in Bijlage 4.

Tijdens de veldbezoeken is op basis van geluid en zicht geïnterviewd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) is de echolocatie die vleermuizen uitzenden voor mensen hoorbaar gemaakt.

Wanneer de soort op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid bepaald kon worden, is een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Roland Edirol R09H). Door middel van het computerprogramma Batsound is deze opname nader geanalyseerd. Hierbij zijn de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast.

Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Het vleermuisonderzoek is volgens het Vleermuisprotocol van de Gegevensautoriteit Natuur uitgevoerd.

4. Aan de hand van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is op basis van *expert judgement* een inschatting gemaakt van de actualiteit van het beschikbare Natuuronderzoek uit 2004.
5. In samenspraak met de opdrachtgever is de ingreep in kaart gebracht en omschreven.

-
6. Op basis van de beschreven ingreep is een inschatting gemaakt van de redelijkerwijs te verwachten negatieve effect op de (potentieel) aanwezige soorten en functies.
 7. Uiteindelijk zijn de mogelijke negatieve effecten getoetst aan de Flora- en faunawet en (volgens de 'Nee, tenzij-toets') aan de EHS.

5 Omschrijving plangebied

5.1 Ligging

Het plangebied Rosarium is gelegen in Doorn (gemeente Utrechtse Heuvelrug, provincie Utrecht). In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied weergegeven. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door de Molenweg, aan de westzijde door bos en een weg, aan de noordzijde door de N225, en aan de oostzijde door bos.

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Topografische Dienst Kadaster, Emmen, 2011.

5.2 Omschrijving

Het Rosarium kan kort worden omschreven als een frequent en intensief onderhouden park. De diverse bloemperken worden geregeld geschoffeld en aangeharkt. Veel struiken worden geregeld gesnoeid en de grasvelden (gazons) zijn steeds kort gemaaid. Alleen de bosachtige delen aan de randen van het Rosarium hebben een minder intensief onderhouden karakter. De opmerking in Van den Bijtel (2004, pag. 5) dat de huidige vegetatie nauwelijks als natuurlijk kan worden aangemerkt wordt dan ook volledig onderschreven. Ook de indeling van de bosachtige randen van het Rosarium in het Beuken-Eikenbos (*Fago-Quercetum*) en het Brummelverbond (*Lonicero-rubion silvatici*) (volgens Stortelder *et. al.*, 1999) wordt onderschreven. Hierbij kan nog worden opgemerkt dat beide vegetatietypen algemeen zijn in Nederland.

Het Rosarium is in gebruik als recreatiepark. Er bevinden zich enige opstallen (zie paragraaf 5.3), en op het terrein zijn een midgetgolfbaan, trampolines, jeux de boules baan, skelterbaan en parkeerplaats voor trapkarren aanwezig.

5.3 Ecotopen en structuren

In en rond het plangebied zijn de volgende ecotopen en structuren vastgesteld (zie ook Bijlage 1).

- houten gebouw met dakpannen;
- houten gebouw met plat dak;
- houten aanbouw met een dak van tentzeil;
- tent;
- metalen container;
- enkele houten constructies;
- diverse perken;
- gazon;
- hoge opgaande coniferen;
- dunne bomen (diameter borsthoogte < 25 cm);
- dikke bomen, mogelijk met holtes (diameter borsthoogte > 25 cm).

6 Resultaten

Op basis van de veldbezoeken, het bureauonderzoek en de in het veld aanwezige ecotopen is een inschatting gemaakt van de middels Tabel 2 en Tabel 3 van de Flora- en faunawet beschermde soorten en soorten uit de categorieën 'bedreigd', 'ernstig bedreigd' of 'op het punt van verdwijnen' van de Rode en/of Oranje Lijsten. Voor soorten uit Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt een algehele vrijstelling, waarbij wel rekening gehouden dient te worden met de zorgplicht.

6.1 Paddestoelen

Paddestoelen zijn niet opgenomen in de Flora- en faunawet. Omdat de Oranje lijst zich richt op paddestoelen die kenmerkend zijn voor kleibossen worden vanwege de ligging van het plangebied geen paddestoelen uit deze lijst verwacht. Vanwege het droge en sterk onderhouden karakter van het plangebied (ontbreken van dood hout) worden ook geen (ernstig bedreigde) soorten van de Rode lijst verwacht.

6.2 Korstmossen

Korstmossen zijn niet opgenomen in de Flora- en faunawet en de Oranje lijsten. Vanwege het droge en sterk onderhouden karakter van het plangebied worden ook geen (ernstig) bedreigde soorten van de Rode lijst verwacht. De daken en wanden van de aanwezige opstallen zijn onderzocht. Hier zijn geen (ernstig) bedreigde soorten van de Rode lijst aangetroffen.

6.3 Mossen

Mossen zijn niet opgenomen in de Flora- en faunawet en de Rode lijst. Omdat de Oranje lijst zich richt op mossen die kenmerkend zijn voor essenhakhoutbossen, een bostype dat niet in het plangebied voorkomt, worden geen mossen uit deze lijst verwacht. Vanwege het droge en sterk onderhouden karakter van het plangebied worden ook geen (ernstig) bedreigde soorten van de Rode lijst verwacht.

6.4 Kranswieren

Vanwege het ontbreken van water is het voorkomen van kranswieren uitgesloten.

6.5 Vaatplanten

Net als bij het onderzoek van Van den Bijtel (2004) zijn alleen algemene vaatplanten aangetroffen. Een overzicht van de aangetroffen soorten is gegeven in Bijlage 3. Vanwege het sterk onderhouden karakter van het plangebied worden ook geen beschermde, ernstig bedreigde, bedreigde of op het punt van uitsterven staande soorten van de Oranje en Rode lijst verwacht. Ook zijn in de nabijheid van het plangebied op de site waarneming.nl sinds 01-01-2005 geen voor dit onderzoek relevante soorten gemeld.

6.6 Platwormen

Vanwege het ontbreken van water is het voorkomen van platwormen uitgesloten.

6.7 Weekdieren

De in de Flora- en faunawet opgenomen weekdieren van Tabel 3 zijn aquatische soorten en komen op grond van het ontbreken van water niet in het plangebied voor. In verband met het droge en sterk onderhouden karakter van het plangebied worden ook geen (ernstig) bedreigde soorten van de Rode lijst verwacht. Tijdens de veldbezoeken zijn deze dan ook niet aangetroffen.

6.8 Insecten

In verband met het ontbreken van geschikte vegetatie, voedselarm water of oude vermolmde eiken worden er geen door de Flora- en faunawet zwaarder beschermde insecten verwacht. Omdat water in het plangebied ontbreekt, is het voorkomen van kokerjuffers, haften, libellen en steenvliegen uitgesloten. Van den Bijtel (2004) meldt het voorkomen van twee libellensoorten. De aangetroffen individuen zijn waarschijnlijk afkomstig van de nabijgelegen vijvers van Huize Doorn.

Vanwege het droge en sterk onderhouden karakter van het plangebied worden ook geen (ernstig) bedreigde soorten of soorten die op het punt van verdwijnen staan uit de soortgroepen dagvlinders, bijen, sprinkhanen en krekels verwacht. Tijdens de veldbezoeken zijn deze ook niet aangetroffen. Net als ten tijde van het onderzoek van Van den Bijtel (2004) zijn alleen algemene insecten zoals atalanta (*Vanessa atalanta*), dagpauwoog (*Aglais io*) en akkerhommel (*Bombus pascuorum*) waargenomen. Deze insecten foerageerden op planten in de borders.

6.9 Vissen en amfibieën

Vanwege het ontbreken van water is het voorkomen van vissen en de voortplanting van amfibieën uitgesloten. Van den Bijtel (2004) vermeldt dat het plangebied mogelijk als overwinteringsplaats dient van de licht beschermde bruine kikker (*Rana temporaria*) en gewone pad (*Bufo bufo*). De voorplantingsplaatsen zouden dan kunnen liggen in de vijvers van Huize Doorn. Nazoeken in Telmee.nl levert op dat in de ruime omgeving zijn aangetroffen: alpenwatersalamander (*Mesotriton alpestris*), rugstreeppad (*Epidalea calamita*), poelkikker (*Rana lessonae*) en heikikker (*Rana arvalis*). Op grond van de eisen die de genoemde soorten aan hun voorplantingswater en directe omgeving stellen is het, in combinatie met hun capaciteit tot dispersie, aannemelijk dat van deze soorten alleen de poelkikker mogelijk in de bosachtige delen van het plangebied overwintert (Creemers et al., 2009). Ook de rugstreeppad heeft een redelijke dispersiecapaciteit, maar heeft over het algemeen een losse bodem nodig om zich in in te graven en daarom lijkt het voorkomen in het plangebied redelijkerwijs uitgesloten. Het voorkomen in de losse bodems van de bloemperken lijkt niet realistisch. Bovendien is het een typische soort van pioniermilieus die in de nabijheid van het plangebied ontbreken.

6.10 reptielen

Ondanks dat reptielen in de Flora- en faunawet zwaarder beschermd zijn worden reptielen in de rapportage van Van den Bijtel (2004) niet genoemd. Nazoeken in Telmee.nl geeft voor de ruime omgeving melding van zandhagedis (*Lacerta agilis*), levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*), hazelworm (*Anguis fragilis*) en ringslang (*Natrix natrix*). Alleen de bosachtige delen van het plangebied zouden kunnen dienen als habitat voor de genoemde soorten. De ringslang is echter aan water gebonden en zal zich meer ophouden nabij de vijvers van Huize Doorn. Broeihopen van deze soort zijn in het plangebied niet aangetroffen. De zandhagedis is een soort van bosranden en heiden en behoeft voor zijn voortplanting los zand. Beide zijn niet in het plangebied aanwezig. De overige soorten hebben een voorkeur voor enigszins vochtige habitats, houtwallen en bosranden. Ook deze ecotopen zijn in het plangebied niet aanwezig. Op basis van bovenstaande kan worden geconcludeerd dat het eventueel incidenteel voorkomen van reptielen in het bosachtige deel van het plangebied niet is uitgesloten, maar dat het plangebied geenszins kan voldoen aan de eisen voor een vaste rust- en/of verblijfplaats. Tijdens de veldbezoeken zijn geen reptielen waargenomen.

6.11 Vogels

Vogels met jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen. Van den Bijtel (2004) meldt ransuil als mogelijk aanwezige soort. Tijdens de vleermuisonderzoeken zijn geen uilen waargenomen en ook tijdens de veldbezoeken overdag zijn er geen sporen van roestende uilen aangetroffen. Gezien het sterk onderhouden karakter van het plangebied, de hoge recreatiedruk en de aanwezige ecotopen worden geen (ernstig) bedreigde vogels of vogels die op het punt van verdwijnen staan verwacht. Ook de op site waarneming.nl wordt geen melding gemaakt van de aanwezigheid van dergelijke vogelsoorten uit de nabije omgeving. Wel wordt de door Van den Bijtel (2004) aangetroffen groene specht genoemd. Deze staat echter op de Oranje lijst vermeld als voor Utrecht potentieel bedreigd en op de Rode lijst als kwetsbaar. De melding op waarneming.nl is eenmalig en uit de maand januari en zal waarschijnlijk een doortrekkend dier betreffen.

6.12 Zoogdieren

Alle ernstig bedreigde, bedreigde en op het punt van verdwijnen staande zoogdieren zijn ook zwaarder beschermd middels de Flora- en faunawet.

Grondgebonden zoogdieren

De verspreiding van grote bosmuis (*Apodemus flavicollis*), veldspitsmuis (*Crocodyrus leucodon*) en eikelmuis (*Elomys quercinus*) ligt buiten het plangebied (respectievelijk in Zuid-Limburg en de Achterhoek, Twente en Zeeuws-Vlaanderen en in Zuid-Limburg) (Broekhuizen et al., 1992, Regelink & Bosch, 2007). Voor noordse woelmuis (*Microtus oeconomus*) geldt dat deze soort een zeer natte kruidenrijke vegetatie behoeft. Waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) is gebonden aan schone wateren. Derhalve kan worden gesteld dat er geen beschermde,

grondgebonden zoogdieren binnen het plangebied zullen voorkomen.

Marterachtigen

De aanwezige opstallen zijn niet geschikt voor het voorkomen van steenmarter (*Martes foina*). Het ontbreken van bomen met geschikte holtes sluit ook de aanwezigheid vaste rust-en verblijfplaatsen van boommarters (*Martes martes*) uit. Het is niet uitgesloten dat een boommarter incidenteel in het plangebied foerageert. Zowel de aanwezige ecotopen als de aanwezige omheining sluit het voorkomen van de das (*Meles meles*) in het plangebied uit.

Eekhoorn

In het plangebied zijn geen nesten van de eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) aangetroffen. Wel melden de exploitanten van het plangebied dat zich geregeld eekhoorns in het plangebied ophouden.

Vleermuizen

Gedurende de veldbezoeken zijn in het plangebied geen zomer-, kraam- of paarverblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. In verband met het ontbreken van een gebouw met spouwmuren zijn winterverblijfplaatsen van in gebouwen overwinterende vleermuizen uitgesloten.

Op 7 september is in de zuidwesthoek de paarroep van een mannetje van een gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) gehoord. Vermoedelijk bevindt zich net buiten het plangebied in de nabije bebouwing een paarterritorium.

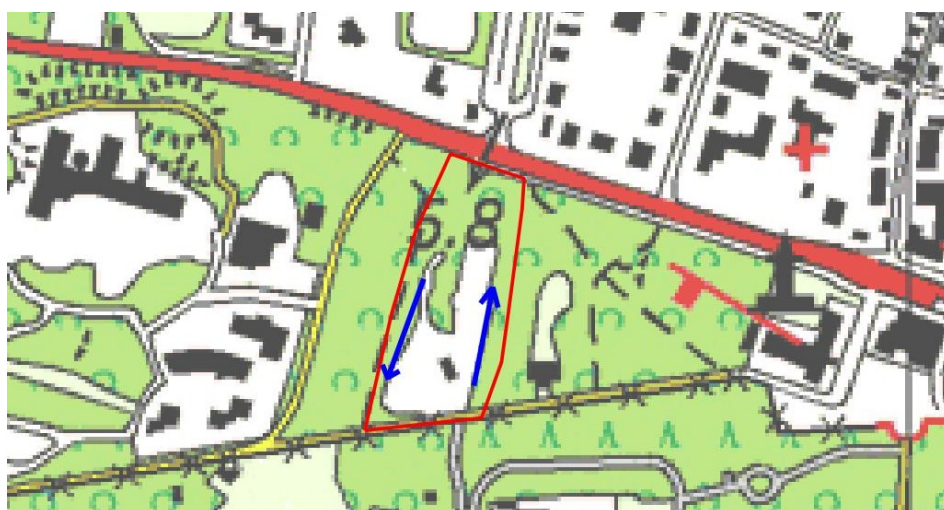
Het plangebied dient als foerageergebied voor gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) en als vliegroute voor laatvlieger. In Figuur 2 zijn de waarnemingen van vleermuizen weergegeven. Hierin is te zien dat vooral laatvliegers en gewone dwergvleermuizen van het plangebied gebruik maken.

In de ochtend van 7 juli werden tussen 4:27 en 4:48 uur dertien laatvliegers waargenomen die komende vanuit het zuiden langs de oostelijke bomenrij naar het noorden vlogen. In de avond van 14 juni zijn ook enkele dieren waargenomen die zich waarschijnlijk oriënterend aan de westelijke bomenrij van het noorden naar het zuiden vlogen. Deze dieren zijn in het veld genoteerd als foeragerend en staan dan ook niet als zodanig in Figuur 2 aangegeven. In Figuur 3 is de ligging van de vastgestelde vliegroutes weergegeven.

De door Van den Bijtel (2004) genoemde watervleermuis (*Myotis daubentonii*) en grootoorvleermuizen (*Plecotus spec.*) zijn niet aangetroffen.

Figuur 2. Waarnemingen van vleermuizen in het plangebied. Groen: foeragerende gewone dwergvleermuis, rood: foeragerende rosse vleermuis, oranje: foeragerende ruige dwergvleermuis, geel: foeragerende laatvlieger, blauw: overvliegende laatvlieger. © Topografische Dienst Kadaster, Emmen, 2011.

Figuur 3. Ligging van de vliegroutes van laatvliegers. In de avond wordt er van noord naar zuid gevlogen en in de ochtend van zuid naar noord. © Topografische Dienst Kadaster, Emmen, 2011.

7 Ingreep

De initiatiefnemer is voornemens om in plangebied Rosarium, Doorn, gemeente Utrechtse Heuvelrug, de aanwezige opstallen te slopen en daarvoor een nieuw gebouw terug te plaatsen.

De ingrepen vallen onder het door de Flora- en faunawet genoemde belang j: “de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling”.

8 Toetsing aan de Flora- en faunawet

Op basis van de resultaten van deze quickscan en de te verwachten effecten van de ingreep is een toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd. Hierdoor is duidelijk geworden voor welke soorten mogelijk een negatief effect optreedt en of hiervoor aanvullend onderzoek dan wel een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet vereist is.

8.1 Vaatplanten, ongewervelden, vissen, amfibieën en reptielen

In en rond het plangebied zijn geen zwaardere beschermde vaatplanten, ongewervelden, vissen, amfibieën en reptielen gemeld, gevonden of te verwachten. De ingreep zal voor deze soortgroepen dan ook geen overtreding van de Flora- en faunawet inhouden.

8.2 Vogels

Vogels met jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen. Ook zijn er geen vaste ruste en/of verblijfplaatsen (zoals roestplekken) van vogels aangetroffen. De ingreep zal voor deze soortgroep, mits uitgevoerd buiten het broedseizoen, dan ook geen overtreding van de Flora- en faunawet inhouden.

8.3 Zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren, marterachtigen en eekhoorn

Uit de resultaten blijkt dat het voorkomen van beschermde soorten uit deze soortgroepen redelijkerwijs uitgesloten kan worden. De eekhoorn is wel incidenteel aanwezig, maar heeft geen nest in of nabij het plangebied. De ingreep zal voor deze soortgroepen dan ook geen overtreding van de Flora- en faunawet inhouden.

Vleermuizen

Uit de resultaten blijkt dat enkele soorten vleermuizen binnen het plangebied voorkomen. Zomer-, kraam-, paar- of winterverblijfplaatsen zijn niet aanwezig. Het plangebied is uitsluitend in gebruik als foerageergebied en vliegroute. De ingreep zal op beide functies geen invloed hebben.

Wel moet behoedzaam met verlichting worden omgegaan. Gezien de omvang van het plangebied zal enige lokale verlichting geen invloed hebben op de foeragerende vleermuizen. Van laatvliegers is zelfs bekend dat zij vaak foerageren in de nabijheid van straatverlichting. Geadviseerd wordt wel om gebruik te maken van naar beneden gerichte verlichting. Daarnaast moet er voor worden gezorgd dat de vliegroutes niet worden verlicht. Dit zal sterk verstorend werken op de functie van verbindingroute.

Wanneer bovenstaande adviezen in acht worden genomen zal de ingreep op vleermuizen geen effect hebben en dus geen overtreding van de Flora- en faunawet

inhouden.

9 'Nee. tenzij-toets' EHS

Op basis van de veldbezoeken en het bureauonderzoek is een inschatting gemaakt van de mogelijke aantasting door de voorgenomen ingreep van de vier wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.

1. De aanwezigheid van zones met bijzondere ecologische kwaliteit (bijzondere samenhang abiotische en biotische kenmerken, goed ontwikkelde systemen zoals waardevolle oude boskernen).

In verband met het kunstmatige en sterk onderhouden karakter van het plangebied is het uitgesloten dat het plangebied kan worden gekarakteriseerd als een zone met bijzondere ecologische kwaliteit. De enigszins natuurlijke randen van het plangebied behoren tot algemeen in Nederland voorkomende vegetatietypen en vertonen geen bijzondere samenhang van abiotische en biotische kenmerken. Door het intensieve wegnemen is er een sterke mate van randeffecten die de ecologische kwaliteit niet positief beïnvloeden. Oude boskernen zijn niet aanwezig en de provinciale natuurwaardering van de omgeving is matig tot redelijk.

(<http://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/natuur-landschap/ecologische-0/buiten-beeld/>).

2. Gebieden die bepalend zijn voor de aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS.

Of het plangebied bepalend is voor de aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS is een arbitraire zaak. Het is moeilijk om hier objectieve criteria voor te vinden. Het plangebied en zijn omgeving betreffen een toeristisch druk bezocht gebied en liggen vlakbij een drukke weg (N225). Onze indruk is dat het Rosarium niet bepalend is voor de aaneengeslotenheid van en robuustheid van de EHS. De vraag of de ingreep afbreuk doet aan het huidige karakter van het park is eenvoudiger te beantwoorden. Dit is naar onze mening niet het geval. Door de geplande nieuwbouw zal de gebruiksdruk weliswaar mogelijk toenemen in het winterhalfjaar, maar gezien het nagenoeg ontbreken van wezenlijke natuurwaarden in het plangebied en zijn directe omgeving zal het functioneren van de EHS, zoals bedoeld is onder dit punt, niet worden aangetast.

3. De aanwezigheid van bijzondere soorten (soorten beschermd middels Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet en soorten uit de categorieën 'bedreigd', 'ernstig bedreigd' of 'op het punt van verdwijnen' van de Rode of Oranje Lijsten;

Uit hoofdstuk 6 blijkt dat met uitzondering van vleermuizen er geen 'bijzondere soorten' in en nabij het plangebied aanwezig zijn. Zoals blijkt uit paragraaf 8.3 hoeft de ingreep geen negatief effect te hebben op vleermuizen.

4. De aanwezigheid van essentiële verbindingen (bijvoorbeeld foerageer- en migratieroutes).

Omdat het Rosarium geheel is omheind en een sterk onderhouden, kunstmatig karakter heeft, kan het geen functie hebben als migratieroute voor grondgebonden dieren. Het kan wel een migratiefunctie hebben voor boombewonende zoogdieren zoals eekhoorn of boommarter. Uit het vleermuisonderzoek is gebleken dat er twee belangrijke vliegroutes over het Rosarium liggen en dat er boven het Rosarium veel door vleermuizen wordt gefoerageerd. De voorgenomen ingreep zal echter (zoals ook betoogd in paragraaf 8.3) geen negatief effect behoeven te hebben op de aanwezige vleermuizen. Ook zal de potentiële migratiefunctie voor eekhoorn en boommarter niet door de ingreep worden aangetast.

10 Conclusies en aanbevelingen

Uit het veld- en bureauonderzoek kan worden geconcludeerd dat de actuele natuurwaarden van het Rosarium vergelijkbaar zijn met de situatie die Van den Bijtel (2004) beschrijft.

Uit de toetsing van de resultaten van het onderzoek aan de Flora- en faunawet en aan de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS blijkt dat de voorgenomen ingreep geen overtreding zal inhouden van de Flora- en faunawet en ook geen aantasting zal inhouden van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.

Hierbij moet in acht worden genomen dat verlichting slechts lokaal mag worden aangebracht en naar beneden gericht dient te zijn. Verdere verlichting van het plangebied kan alleen plaatsvinden door verlichting die laag bij de grond is gesitueerd (tot maximaal 1 m hoogte). Ook deze verlichting dient naar beneden gericht te zijn. Verlichting gericht op de vliegroutes moet geheel worden vermeden. Fout geplaatste en/of teveel verlichting zou zowel een overtreding van de Flora- en faunawet inhouden als een aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.

Omdat het verstoren van broedende vogels een overtreding van de Flora- en faunawet inhoudt dienen alle werkzaamheden bovendien buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden. Voor het broedseizoen stelt de wet geen vaste begin- of einddatum. Normaal gesproken loopt het broedseizoen voor de meeste vogelsoorten van 15 maart tot 15 juli.

10.1 Samenvatting

In algemene zin kan redelijkerwijs worden gesteld dat op basis van de mogelijke effecten de uitvoering van de ingreep niet door de Flora- en faunawet wordt verhinderd, mits de in het plangebied aangebrachte verlichting 'vleermuisvriendelijk' is en de ingreep buiten het broedseizoen van vogels plaatsvindt. Ook is de geplande ingreep geen aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.

11 Literatuur

11.1 Geraadpleegde literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Creemers, C.M. & J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil, 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Rapport, Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (25-10-2011)].

Provincie Utrecht, 2002. Werkdocument soortenbeleid, Onderdeel Fauna.

Provincie Utrecht, 2002. Werkdocument soortenbeleid, Onderdeel Flora.

Regelink, J.R. & T. Bosch, 2007. Grote bosmuis in Winterswijk. Zoogdier 18 (2):23.

Stortelder, A.H.F., J.H.J. Schaminée & P.W.F.M. Hommel, 1999. De vegetatie van Nederland. Deel 5. Plantengemeenschappen van ruigten, struwelen en bossen. Opulus Press, Uppsala/Leiden.

Van den Bijtel, H. 2004. Ecologisch onderzoek Het Rosarium gemeente Doorn. In opdracht van Ruijsseenaars-Cretier architectenburo Zeist.

11.2 Geraadpleegde websites

www.ravon.nl

www.rijksoverheid.nl/ministeries/elenil

www.soortenbank.nl

www.sovon.nl

www.telmee.nl

www.vlinderstichting.nl

www.waarneming.nl

www.vleermuisprotocol.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1 Foto-impressie plangebied

Figuur 4. Sterk onderhouden bloemperk.

Figuur 5. Enkele van de aanwezige opstallen.

Figuur 6. Enkele van de aanwezige opstallen.

Figuur 7. Stalling trapkarren en overig materieel.

Figuur 8. Impressie plangebied. Links de bomenrij die dient als vliegroute voor laatvliegers.

Figuur 9. Trampolines.

Figuur 10. Niet-natuurlijke begroeiing van het plangebied.

Figuur 11. Beuken-eikenbos net buiten het plangebied.

Bijlage 2 Jaarrond beschermde vogels

Het Ministerie van LNV (nu: EL&I) heeft in augustus 2009 de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door beschermd zijn aangepast. Met ingang van 26 augustus 2009 geldt een jaarronde bescherming van nestplaatsen van:

- Boomvalk (*Falco subbuteo*)
- Buizerd (*Buteo buteo*)
- Gierzwaluw (*Apus apus*)
- Grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*)
- Havik (*Accipiter gentilis*)
- Huismus (*Passer domesticus*)
- Kerkuil (*Tyto alba*)
- Oehoe (*Bubo bubo*)
- Ooievaar (*Ciconia ciconia*)
- Ransuil (*Asio otus*)
- Roek (*Corvus frugilegus*)
- Slechtvalk (*Falco peregrinus*)
- Sperwer (*Accipiter nisus*)
- Steenuil (*Athene noctua*)
- Wespandief (*Pernis apivorus*)
- Zwarte wouw (*Milvus migrans*).

Meer informatie over deze lijst en de bescherming van nestplaatsen van vogels door de Flora- en faunawet is te vinden op de website van het ministerie van EL&I.

Bijlage 3 Aangetroffen vaatplanten

Overzicht van de in of in de buurt van het plangebied waargenomen vaatplanten. De met 'buiten plangebied gemerkte' soorten zijn alleen buiten het plangebied waargenomen.

Naam	Wetenschappelijke naam	buiten plangebied
Amerikaanse vogelkers	<i>Prunus serotina</i>	
Beuk	<i>Fagus sylvatica</i>	
Bosandoorn	<i>Stachys sylvatica</i>	x
Fijnspar	<i>Picea abies</i>	
Fluitenkruid	<i>Anthriscus sylvestris</i>	x
Geel nagelkruid	<i>Geum urbanum</i>	x
Gele dovenetel	<i>Lamium galeobdolon</i>	
Gewone esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>	x
Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>	x
Gewone vogelkers	<i>Prunus padus</i>	x
Gewoon robertskruid	<i>Geranium robertianum</i>	x
Grote wederik	<i>Lysimachia vulgaris</i>	x
Hulst	<i>Ilex aquifolium</i>	
Klein springzaad	<i>Impatiens parviflora</i>	x
Klimop	<i>Hedera helix</i>	
Kruisbes	<i>Ribes uva-crispa</i>	x
Laurierkers	<i>Prunus laurocerasus</i>	
Look-zonder-look	<i>Alliaria petiolata</i>	x
Ruwe berk	<i>Betula pendula</i>	x
Stinkende gouwe	<i>Chelidonium majus</i>	x
Wintereik	<i>Quercus petraea</i>	
Zachte berk	<i>Betula pubescens</i>	x
Zevenblad	<i>Aegopodium podagraria</i>	x
Zomereik	<i>Quercus robur</i>	
Braam	<i>Rubus sp</i>	
Knopig helmkruid	<i>Scrophularia nodosa</i>	x
Wilde lijsterbes	<i>Sorbus aucuparia</i>	x

Bijlage 4 Weersituatie vleermuisinventarisaties

Datum, temperatuur, bewolking, neerslag en windkracht op de dagen waarop de vleermuisinventarisaties zijn uitgevoerd.

Datum	Tijdstip	Naam medewerker	Weersomstandigheden
14-06-11	avond	M.W. van den Hoorn	13 °C \ 0 Bft \ droog \ helder
06-06-11	ochtend	M.W. van den Hoorn	17,5 °C \ 0 Bft \ droog \ licht bewolkt
20-08-11	nacht	M.W. van den Hoorn	18 °C \ 1 Bft \ droog \ licht bewolkt
07-09-11	nacht	M.W. van den Hoorn	15 °C \ 2 Bft \ droog, motregen, lichte neerslag \ geheel bewolkt